

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA.

Udvarhelymegyei Gazdasági Egyesület

hivatalos közlönye

Előfizetési árak: egész évre 8 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fl. — Tanítóknak egész évre 6 korona

Felolós szerkesztő: **Becsek Aladár.**

Udvarhelyvármegyei Jegyzői Egylet

hivatalos közlönye

Nyitltér sora 50 f. Megjelen hetenként 6-8 oldalon vasárnap.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

A polgári leányiskola.

Székelyudvarhely, szept. 29.

Idestova három éve, hogy Székelyudvarhely város képviselőtestülete felajánlotta az állami polgári leányiskola részére kért mintegy holdnyi területet a város egyik legértékesebb pontján, a sétatér szomszédságában. Azóta ez a kérdés úgy megfeneklett, hogy hírért sem hallja az ember, hogy hát mi van az emelendő épülettel, készülnek tervei, s ha igen, mikor szándékoznak az építéshez hozzá kezdeni?

Mert ez a kérdés égetően aktuális, mit mi sem igazol kézzelfoghatóbban, mint éppen az a körülmény, hogy ez iskola tarthatatlan viszonyait a városi képviselőtestület is felismerte, s erejét meghaladó áldozatot hozott. Ezen nagyjelentőségű tény igazolja, hogy Székelyudvarhely város népoktatás ügye — ellentétben a képviselőtestületnek ez irányban mindenba taunistott indolenciájával — rajta van a fejlődés helyes útján.

Mert úgy van az, hogy amíg Székelyudvarhely értelmiségének intellektuális szükségleteinek kielégítésére középfoku közoktatási intézetekkel gazdagon el vagyunk látva, addig népoktatás-ügyünk elmaradt, de legalább is nem tartott lépést a középfoku oktatás haladásával. Ugyannyira nem, hogy akárhány községe van a vármegyének, amelynek népoktatása fejlődöttes, mint a székvárosé. Sem a népoktatás köztintézménye: az elemi iskola, sem legalsóbb tagozata, az óvoda, sem felső tagozata, a polgári iskola nem fejlődött a

kultur szükségletek arányában. Városi elemi iskoláink elégtelenek, kedvezőtlenül, a törvényes kellékeknek meg nem felelő módon elhelyezettek; óvodánk csak egy van, az is inkább luxus intézmény, az értelmiség gyermekei számára, mint óvointézet az óvásra szoruló gyermekek nevelésére; polgári leányiskolánk igen szépen fejlődött, de további fejlődését megakasztja a helyiség hiánya.

Igen helyesen mérlegelte tehát a város közönsége az itt támadt bajok nagyságát, s kétségtelenül elismerésre méltó módon sietett annak szanálására és így semmi esetre sem válódható mulasztással.

Az évvégi értesítők statisztikája kézzelfoghatóan igazolja, hogy az iskola növendékeinek létszáma, — amióta polgári leányiskolává lett — évről-évre örvedtetesen szaporodik. Ez a szaporodás azonban igen természetesen megkívánta azt, hogy a jelenlegi bérházban levő tantermek a létszám növekedésével nagyobbítottassanak, illetve a növekedés arányában átalakítottassanak. Am ezzel az átalakítással a nehézségek csak elodázza és nem szánálva lettek. Akik ismerik a polgári leányiskola jelenlegi helyiségét, sőt még inkább azok, akik azt a helyiséget, mint felső leányiskolát ismerték, azoknak feltétlenül meg kellett és meg kell győződnie arról, hogy a mostani körülmények között nem felel meg céljának. A régi felső leányiskolában két szobában voltak a növendékek elhelyezve, mely két szoba egymásba nyílt s melyek egyike oly szűk volt, hogy a lányok csak a padok tetején át juthat-

tak a tanítónő elé, ki egy négyszög méternyi területre volt beékelve, és onnan figyelmelte — ha ugyan képes volt rá — az osztályt Világos, hogy egy a didaktikai, valamint a pedagógiai elvek a jelzett körülmények között teljesen érvényre nem juthattak.

A felső leányiskolának polgári leányiskolává való fejlesztése bizonyos átalakításokat tett szükségessé. Az igazgatónőnek lakpénzt adtak és a volt igazgatónői lakásba tantermet rendeztek be. A régi körülmények között, amikor 60—70 növendéke volt az intézetnek, a tantermek teljesen megfelelők voltak, — de most, mikor 150—160 növendék látogató az iskolát, már nagyon szűknek bizonyulnak. Különösen a III. és IV. osztály méretei igen kicsinyek, mert a tanítványok nagy számuknál fogva alig képesek bennük elférni. A tulzsfeltség pedig egy egészségügyi okokból, mint pedagógiai szempontból egy aránt helytelen.

De a tulzsfeltség mellett még egy körülmény teszi szükségessé a polgári leányiskolának új helyiségbe való gyors áthelyezését és pedig olyan helyiségbe, melyben internátust is lehetne létesíteni. Aki látta az iskola évvégi értesítőt, az azt is láthatta, hogy a növendékeknek csak 35 százaléka helybeli, a többi 65 százalék vidéki. Ezeket a vidékieket — internátus hiányában — szállásadóknál kénytelenek elhelyezni a szülők, ami egyrészlől nehéz dolog, másrészlől pedig káros befolyásu lehet a gyermekekre nézve. Nehéz dolog a lányok elhelyezése, mert városunkban a három középiskola

Politika és társadalom.

A nemzeti lét nem lehet el küzdelem nélkül. Mert a nemzet élete is organizmus, s minden organizmus ellenállhatatlan tény, avagy ösztöne, hogy saját egyéniségét megvédelje, illetve kifejlessze. A melyik nemzet nem törekszik erősödtésre, egyéni, gazdasági és erkölcsi lényének minél teljesebb kidomborítására, az a nemzet megásta a maga szabadságának a sirját, s éppen csak az van hátra, hogy belefeleldjék. Ezért becsületes magyar emberek között nem lehet abban eltérés, hogy a magyar faj és nemzeti állam erejét a szabadság és függetlenség minél magasabb fokára emeljék. Hogy miképp történjen ez, s minő eszközökkel, abban a tekintetben egyik becsületes magyar ember különbözhet a másiktól, de a befutandó pálya magasztos végcélja tekintetében mindnyájunknak egynek kell lenni.

E helyről, a honnan most szölok, a politika ki van zárva. Nem is mint a politikai tusák egyik küzdője szölok most innen, hanem egyszerűen mint a nemzeti társadalom egy igénytelen tagja, s lehámozva lényemről minden pártszempontot, sőt a pártok napi tusái fölé emelkedve, szólni kívánok arról, hogy a nemzeti politika fogalmát helyesen fogja e föl nemzedékünk, jól értelmezi-e ezt az eszmét a helyesen látja-e azokat az eszközöket, a melyek segítségével, s azokat az utakat, a melyeken haladnia kell.

Nézetem szerint ezekben az irányokban ropant sok félszégesség uralkodik nálunk s éppen azért ezeken a tereken az eszmék tisztázása elsőrendű közérdek.

Kezdjük mindjárt magán azon, hogy mi is tulajdonképpen az a politizálás. A politizálás tulajdonképpen semmi egyéb, mint az ország közérdekü dolgairól való eszmecsere. Ha az emberek mindig csak a saját maguk egyéni dolgairól diskurálnának, akkor sohase politizálnának. De ez így nem jó lenne. Mert hogy folyjon be a közönség az ország dolgainak az intézésébe, ha arról egyáltalán soha eszmét nem-

cserél. Nem is lehet a miatt panaszkodni, hogy nálunk nem politizálnak eleget. Igen, de a mi nálunk politizálás neve alatt történik, az tulajdonképpen csak egy torzkép. Mindenki beszél az ország dolgairól, de az emberek kilenczven százaléka csak homályos fogalma sincs arról, hogy tulajdonképpen micsoda szempontokon fordul meg az ország igazi érdeke, s nemzeti ügyaink megvalósításának miben áll a részletmunkája. Ha az embereknek a saját maguk egyéni érvényesülésének a feltételeiről is olyan kevés ismeretük lenne, mint az ország haladása feltételeiről, akkor valamennyien ében halának vagy elülletének. Pedig e tekintetben maga a nemzet is éppen olyan, mint az egyes egyén, s a mint az egyes emberek igen jól tudják, hogy saját maguk érvényesülése végett jelenben és jövőben, általánosságban és részletekben mit kell tenniük, éppen úgy tisztában kell lennie minden polgárnak az ország haladásának eme szempontjaival, s aki mindezeket legalább bizonyos fokig nem ismeri, annak tulajdonképpen nem is szabadna politizálnia.

De nálunk nem így értelmezik ám a politizálás fogalmát. Nálunk a politizálás fogalma egy összeferrott a koccintás fogalmával, mint a csöke az öléssel. A hogy a csök nem sokat ér ölélés nélkül, úgy nálunk a politizálást se nézik sokra koccintás nélkül. Még ma is ott vagyunk, a hol voltunk Széchenyi István korában, aki megröta azt, hogy nálunk tulajdonképpen abban áll a politizálás, hogy "hazafias általánosságok hirdetésében szókimondóskodunk, de a részletekkel abszolote nem törődünk." Csak az a különbség, hogy — tisztelet a kivételeknek — régebben ez az ország lakosságának csak kisebb körére szorított, ma azonban így politizál egy pár százezer ember, a ha behozzák az általános választójogot, így fog politizálni két millió ember. Csak az a haladás, hogy mindig jobban szélesedik a hordó, de a tartalma körülbelül mindig ugyanaz marad, természetesen mindig tisztelet a kivételeknek. Hogy ez így van, abban hibásak a kormányok, de hibás a társadalom is. Ezek hosszú során keresztül belénk tömnek mindenféle tudományt. Sohasem felejttem el, hogyan be kellett tanulni a gimnáziumban,

hogy a sok egyptomi Ramzesz közül Krisztus születése előtt ki mitől meddig uralkodott, mintha az nekem az életembe nem lenne teljességgel mindogy, hogy egyik vagy másik Ramzesz Krisztus születése előtt idébb élt-e harmincz-negyen évvel, vagy odább? Hát még a mikor be kellett vágni a Nilus mellékfolyóinak a nevét! Biztosan emlékszem rá, hogy ebből szekudát is ceiptem egyszer. Hogy aztán baj ne legyen karácsonyra, bevágtam őket irgalmatlanul. Szaogó, Szobat, Dsemma, Didesza, Dinder, Robat és a többi. De ne méltóztassanak ám azt hinni, hogy még mindig emlékszem rájuk, hanem ma néztem meg őket a Lexikonban.

Viszont praktikus dolog alig tanulunk valamit s főleg az ország gazdasági haladásának a szempontjairól semmit se tanulunk. A népies tanfolyamok is igen gyéren vannak s nem eléggé érthetőek.

Ha igazán akarunk nemzeti politikát csinálni, akkor első és főkéllék az, hogy a gazdasági haladásunk részletei, eszközei és módjai tekintetében gazdasági ismeretekkel kell ellátni a közönséget s ha ez megvan, akkor megalapoztuk a helyes és eredményes nemzeti politikát.

Ha pedig valaki az ország létfeltételeinek és erősdéseinek a dolgaihoz nem ért, szóval, hogy polizálásra nem jogosult, akkor nem tehet mást helyesen, minthogy kiválaszt magának egyes férfiakat, a kiknek tudományában és becsületében megbízik s őket követi bizalommal. Ez is álláspont. Egyszer Hollandiában, a Zuider-tó mellett megkérdeztek egy gazdaembert, hogy milyen pári? Nem foglalkozom én, uram, politikával, megfejem a teheneimet, szeretem a feleségemet, meg a gyermekeimet, meg a házamtájt s megbízom a királynőnkben, hogy jól vezeli az ország dolgát. Csakhogy itt aztán megint egy nagy bökkönő van. A mi közönségünk tartósan csak olyan férfiakért hevül, a kik nem vesznek részt az ország kormányzásában, szóval, a kik a belső részleteket, mondjuk a kullszák mögött történő dolgokat nem is látják, vagy másként mondva, a dolgokat nem ismerik. A mint a kormányzásba részt vesznek, a nagy népszerűségnek már rendesen vége,

igen sok növendéket szolgáltat a lakásadóknak, akik szívesebben fogadnak magukhoz fiúgyermeket, mint leánygyermeket, mert az utóbbiakkal — szerintük több baj van, több utánjárás. Ebből az következik, hogy az olyan szállásadók, — tisztelet a kivételnek, — akik leánygyermeket vállalnak el szállásra és ellátásra, nem nagy gondot fordítanak azok nevelésére, hanem egészen felügyelet nélkül hagyják járni-kelni. Ha az iskolával kapcsolatosan internátus is állana fenn, akkor az említett nehézségek teljesen megszűnének.

Az internátusok előnyös oldalait mindenki ismeri. A növendék — amellet, hogy kevés pénzért teljes ellátásban részesül, — az igazgató és egy tanítónő vezetése mellett rendhez szokik, kötelességtudást sajátít el és tanulmányaiban is előhaladást tesz. A mai viszonyok között pedig, mikor a megélhetés oly igen nehéz, ezek a kellek minden nőre nézve elengedhetetlen szükségletet képeznek.

Sok okot lehetne felhozni még amellet, hogy a polgári leányiskola alaposan megért már arra, hogy önálló helyiségben, saját otthonában nyerjen elhelyezni. A sok közül csak azt említjük fel, hogy az iskolának jelenleg sem tornacsarnoka, sem játék udvara nincs, a kézimunka és rajzterem hiányáról nem is szólva. Az a kis udvar, amely az épületben van, az a legtöbb esetben nem alkalmas a növendékeknek az óra közötti üdülésére. A tornatanítás meg éppen az időjárás szeszélyétől van függővé téve, holott a testi nevelésre napjainkban mind nagyobb és nagyobb gondot kell fordítani.

A nagy dör-durrall bevezetett és meglányhult építési akció felrészítésével, úgy véljük, helyénvaló lenne egy már szintén hangoztatott, azonban figyelemből kiment momentumot fel-eleveníteni és ez: a polgári leányiskolának felsőbb leányiskolává való átszervezése. Polgári állami leányiskolának ugyanis megfelel, kellő intelligenciát biztosít a polgári körben elhelyezkedő leánygyermeknek s a polgári leányiskola IV. osztályára helyezkedő szakiskolának, de az értelmiség Székelyudvarhelyen igen nagy számot tevő azon tagjainak, akik leánygyermeküknek fiukéhoz hasonló, mélyebben és szélesebben

nincs meg irántuk a bizalom. Orániai Vilmosról írja a történelom: „mihelyt az első lelkesedés alászállott és a háboru hosszúra nyult, minden pénzálódzattól visszariadtak a polgárok és vezérüket a legajlasabb gyanusitással kísérték. A mellet pedig, hogy saját embereivel kellett alkudozni, szemmel kellett tartani Anjou és Farnese ármányát s küzdeni a francia sereggel.“ Nem meggöbbszörten illik-e mindez a mi viszonyainkra is? Be kell vallani, hogy ebben állam-jogi helyzetünk is hibás, de miután ezen nem tudnék segíteni s a téma körülben is milliószor meg volt már tárgyalva, ennek tovább gondolását mindenkinek a fantáziájára bízom.

Hogy az addigieket összegezzem, a sikeres nemzeti politikához minél több művelt ember kell; a műveltséget nem kaszinói értelemben veszem, ruha szerint, hanem értem alatta azt, hogy minél több ember legyen tisztá itálettel tájékozva arról, hogy nemzetünk gazdasági érdekei ninö kérdésen fordulnak meg, szóval, gazdasági tudást és meggyőződést kell nevelni az emberekbe, e nélkül a legszebb hazafias frázisok idönkénti elprédikálása — tisztán haszontalanság, mert puasztán jelzavakkal, gazdasági meggyőződés nélkül tartós küzdelmet vívni nem lehet.

Ma nem így gondolkoznak az emberek, hanem azt hiszik, hogy parlamenti zavarokkal lehet sikeres nemzeti politikát folytatni. Nemcsak, hogy nem lehet, de általában fenekestől hibásnak találom azt a hitet, hogy a nemzeti politika terén a képviselőházra tezik a súlypontot. Mert a képviselőház semmi egyéb, mint a nemzeti akarat kifejezője. Olyan országokban, a melyek teljesen önállóak, a nemzeti akarat kifejezése egyuttal már fél cselekvés is, mert a végrehajtó hatalma végrehajtja azt, a mit az országgyűlés határoz. Ezt a parlamenti sablont alkalmaz-zák ránk, pedig a mi helyzetünk egészen más, illetve a nemzeti erő kifejtésének nagy földatában maga az akarat, a mit az országgyűlés kifejez, még az eredmény szempontjából nem jelent mást, mint irányzatot. A parlament csak azt szabhatja meg, hogy milyen irányban menjen a nemzet, de a parlamenti

alapozott műveltséget óhajtanának nyújtani, kultur-igényeit ki nem elégíti.

Ezen igények kielégítésére és egyben a Székelyföld magasabbfokú leánynevelésének biztosítására kívánatos, söt szükséges volna a szóban levő polgári leányiskolának állami felsőbb leányiskolává leendő átszervezése. Az udvarhelyi felsőbb leányiskola az egész Székelyföldről, a környező Csik, Háromszék, Brassó, Nagy- és Kisküküllő vármegyéből népesednek be és — miután Erdélynek a délkeleti szögletében más felsőbb leányiskolája nincsen — az ország e nemű iskolái között bizonyára a legnépesebbek, a legvirágzóbbak közé tartoznak, különösen abban az esetben, ha, mint azt fentebb kifejtettük, önmagát fenntartó internátussal kapcsolatnak össe.

Az átszervezés a közoktatásügyi tárczára nagy anyagi áldozatokkal nem járna s a kettőt, vagyis az átszervezést és építkezést egy időben minden nehézség nélkül meg lehetne valósítani.

Népoktatásügyünk annyi hányódatonon, megpróbáltatáson ment keresztül, annyi ellenszennvel találkozott úgy itt lenn, mint fenn a miniszteriumban, hogy reményt táplálunk azon irányban, miszerint a helyiség kérdésében tarthatatlan, átszervezésben pedig közszükséget pótoló észrevételünk, nagynevű kultuszminiszterünk jóindulatát kiérdemli s így kedvező és gyors elintézésben részesül.

KRÖNIKÁS JEGYZETEK.

Székelyudvarhely, szept. 30.

A törvényhatóság és az utca.

Ha emlékeztünk nem csak, Udvarhelyvármegyének éppen utóbbi közgyűlésében került szóba, hogy hát tulajdonképpen a törvényhatóság vagy a népgyűlés megnyilatkozása bír e nagyobb súlylyal? — s talán máris elég hamarosan ki lesz próbálva nálunk is a fejtegetés in praxi. Ugyanis a törvényhatóság egyhangulag hozott azon határozatát, hogy az obstrukció ellen felir: e hét végén nyomon követni fogja a Székelyudvarhelyt rendezendő népgyűlést, a hol is meg viszont a tekintetben hoznak határozatot, hogy obstruálni jó. Már most az a kérdés, kinek van igazja?

Az országos politika tarsjos hullámverése min-

akarat kifejezése egyebet semmit se jelent. A kivitel munkája azután magán a társadalmon van, az egyes polgáron, gazdasági szervezeteken, a társadalom fizikai, erkölcsi és gazdasági östulajdonosságai s ezek okszerű kifejtésén. Hiába határozom én el magamban a legalkotmányosabban, hogy például a Pekár Gyulát földhöz vágom, ha azt, a mit elhatároztam, nem tudom keresztülvinni. De ha kicsiny gyermekkoromtól tornára, izmaim kifejlésztésére, nagy bir közö ügyösögre tanítanak, talán sikerül. A parlament hiába határozza el, hogy nagy gyümölcskivittel létesít, ha az egyes termelő lusta, vagy rosszul pakolja a gyümölcsöt. Ilyen viszonyban vannak egymással parlament és társadalom. De nálunk ezt teljesen figyelmen kívül hagyják. A parlament sikere után törtet, de azzal aztán már senki se törődik, hogy a társadalom gazdasági és erkölcsi ereje tudja-e értékesíteni is azokat, vagy csak papíron maradnak.

A parlament és társadalom szerepkörének ez össezavarása tulajdonképpen az oka annak, hogy nálunk a parlament nem hogy nem viszi előre a nemzet gazdasági haladását, söt ellenkezően, szüntelen krízisivel nehezíti a haladást. Nem veszik észre az emberek, hogy a mi nemzeti politikánk sok tekintetben a nemzetközi erőmértőzés szabályai alatt áll. Pedig a parlamentnek az lenne a feladata, hogy először tisztába jöjjön azzal, hogy a nemzeti társadalom erkölcsi, gazdasági erejénél, számánál, világ-helyzeténél, vagyonszerésa fokánál fogva minö irányu nemzeti politikát bír el, illetve szükséges. S ha ez megvan állapítva, akkor azután a parlamentnek jó törvényekkel, a közigazgatás, bírásokodás, minden egyéb végrehajtó hatalmi funkció helyes irányítása által biztosítani kellene a szerves, tartós és zavartalan fejlődést. E helyett az látjuk, hogy a parlament szüntelen fölbiztatja a társadalmat erejét meghaladó kérdésekben, s azután marad minden a régi-ben s jó, ha még nem mentünk hátrafelé. Pedig azt lehet mondani, hogy inkább meggyünk hátrafelé.

Régen jó volt ez a rendszer, hogy a nemzeti politika súlypontja a parlamenti harcokon volt, mert

den időben mozgásba szokta hozni egy a törvényhatóságokat, valamint az utcát. A vármegyék és városok fölirati jogokkal élve foglalnak állást a felszínre kerülő s parlamenti tárgyalás alatt levő törvényjavaslatok mellett, vagy ellen, véleményny mondanak a kormány és a parlament működése föltt s akár helyeseznek, akár elítélnek, a törvényhatósági feliratoknak meg van az erkölcsi értékük, döntö befolyást azonban nem gyakorolnak föltétlenül, mert az ország akármely részről támad, nem igen hajlik meg az erkölcsi tekintély sulya alatt.

A mint a példa bizonyítja és már számtalanszor mutatta, az erőszakoskodók fittyet hánynak a törvényhatóságok állásfoglalására. Ha nem az ő mal-mukra hajtja a vizet, akkor azt hangoztatják, hogy mondvacsinált hangulatkeltés a közgyűlési határozat, a törvényhatósági fölirat, melynek semmi jelentőséget sem tulajdonítanak. Szóval, ilyen esetben a vármegyék és a városok megnyilatkozása nem képez országos közvéleményt; de mihelyt a kisebbségi erőszak mellé állanak a törvényhatóságok, akkor rögtön nemzeti közvéleménynyé válnak. Ezek olyan ténybeli és tapasztalati igazságok, a melyeket Magyarország mindenki ismer. Most, a mikor az ország törvényhatóságainak tulnyomó része a vég-eredményében meddö, a magyar parlament tekintélyét és méltóságát lesülyesztö, az ország kulturális és szociális életére föltétlenül nagy jelentőséggel bíró munkát, a törvényhozást megakasztó obstrukciót elítéli, a szavaztatás játékszerével mulató kisebbség nem akarja elismerni a törvényhatóságok megnyilatkozásának erkölcsi sulyát, mert ez most nem mellette, hanem ellene szól. Az utca véleménye, a népgyűlés határozata szerintük jelenben az igazi közvélemény, mert ez most nekik kedvez.

Az elfogulatlanul gondolkodó elmének, bármely politikai párt szolgálatában áll, be kell látnia, hogy szellemi fölényénél fogva föltétlenül nagyobb erkölcsi sulylyal bír a törvényhatóság, mint az utca, a népgyűlés közönsége s a városok és vármegyék föliratát lehetetlen a népgyűlések határozataival ellensúlyozni. Ezt bizonyára érzi, tudja a mai kisebbség is. De hát hol és mibe vessé meg a lábát, a mikor már az ország kerületeiben kirántották a gyékényt alóla, ha nem az utcán, nem az utca népében?

Az ország közvéleménye megelégette a meddö küzdelmeket, merev ellenállást. Ha nem is szívesen, de a szűkeég kényezérének engedve, meghoz minden kitelhető áldozatot, csak a korona és a nemzet közötti békét, az ország nyugalmát, a törvényes rendet s a törvényhozó testület munkáját biztosítsa. Nagy dörösség, söt mondhatók, abszurdum volna az ország vármegyéi és városai törvényhatósági bizott-

tulajdonképpen általános nemzeti gazdasági élet nem is volt, s ha a parlament funkciója megállt, ez a gazdasági élet semmi visszahatást se gyakorolt. Extenziv gazdasági alapon tovább vetették a buzát, le-aratták, nagy részét meg is ették. De ma a gazdasági élet olyan finom szerkezetű, hogy ennek csak rövid időre beálló zavarai is milliónyi károkkal jár, s az a cél, a miért a parlamenti helyzet időnkint fölfordul, tulajdonképpen föl se ér azzal a kárral, a mivel jár. Azért sohse szabadna régi harcmodort változott viszonyok között vakon alkalmazni, hanem a harcmodort is alkalmazni kellene a modern igényekhez.

Végül nemzeti politikánk legnagyobb félszégése abba van, hogy nem látják az emberek, hogy jó nemzeti politikának első kelleje jó belpolitika. Hiába küzdünk kifelé a leggyönyörűbb eszméért, ha itt bent rossz törvények és rossz igazgatás sulya alatt pusztulni hagyják a faj törzseket. A belviszonyok helyes elrendezése a sikeres nemzeti politika első kelleje. Ha rosszak a birtokviszonyok, egészségügyi viszonyok, törvénykezés, gyöngye az iskolai nevelés, nincs biztosítva a nemzeti termelés zavartalan menete, akkor a legragyogóbb színekben pompázó függetlenségi politika is üres haszontalanság, olyan, mint egy agyaglábakon álló ércszobor.

Azért a nemzeti politika kifelé és befelé szóló irányja között nem hogy ellentét nincs, söt a kettö szorosban egymásba fonódik, s botor dolog az, ha kifelé szóló nagyszerű, de kivihetetlen tervekért elhanyagoljuk azt, a mit a belpolitika terén akadálytalanul megcsinálhatnánk. Szóval, hogy megállapítsam nemzeti politikánk ferdességének a főjellemtvonását: — a ezzel végzem a beszédeimet, sohse csináljuk nemzetünk érdekében azt se, a mit lehetne, olyan dolgokért, a miket megcsinálni egyelőre nem tudunk.

N. E.

sági tagjainak az obstrukció alitól többségéről feltevéni, hogy a házra káros, a nemzetre lealázó törekvéseket szolgálnak, vagy hogy a többség le van konyerezve s egyéni érdekből a közérdek ellen foglal állást.

A ki az alkotmányosság szilárd alapjára áll és komolyan gondolkodik, annak a többségi akarat előtt tisztelettel illik meghajolni.

HIREK.

Székelyudvarhely, okt. 1.

Gyomor és nyomor.

A gyomorral sokáig tréfálni nem lehet. Már néhai Menenius Agrippa is a gyomor nagy fontosságáról példálózott. Igaz, hogy csak képletesen, de azért okulni lehet példájából a valóságban is. A gyomorkérdés nálunk kezd nyomorkérdéssé válni s csak át kell pillantanunk a Lajthánra, hogy a kötőnek az összefüggését oly perspektívában lássuk, a mitől borsózik a hátunk. Bécsben az éhes gyomor kiment az utcára — korogni. Legalább félmillió ember tüntetett Bécs ragyogó utcáin s figyelmeztette a kormányt, hogy tegyen valamit a fogyasztó érdekében. Különösen pedig tegyen arról, hogy bus legyen. Mert abba tán bele lehetne nyugodni, ha a világ hústermelése annyira megcsökkenne, hogy nem jutna elegendő hús mindenkinek. De a mikor valószínűs bushegyek kínálkoznak határainkon, hogy akkor nélkülözünk kelljen a busztáplálékot, vagy utolsó ingünket odaadni egy falat busért, azt a fogyasztó millióknak korlátolt értelme nem bírja fel fogni.

Odaát, a Lajthánra, a fogyasztók órási tömege szervezkedni kezd. Panaszát már tömegben viszi ki az utcára; jajgat és lázít és arcába vágja a kormányt, hogy kegyetlen és kíméletlen. Nálunk a fogyasztó oly nyomorúságos, oly betetlen s oly bántortalan, hogy szinte tompa megadással vitelné magát is a mézsárszékre. Itt nekünk, Magyarországon ugy fest a dolog, mintha még bőven ráérnénk erről a dolgról beszélni. Holott a fogyasztóknak talán mégis illenék megmondani, mit méltóztatnak érdekében cselekedni: törődni velük valamiképp, vagy pedig éhezni hagyni őket, a mig megszokják, s ugy járnak, mint az egyszeri molnár, a kinek a számaris már-már megszokta az éhezését, csak éppen hogy a szoktatástól kilohelta a párját.

Csodálatos, hogy a businség dolgában vasfogóval sem lehet az „illetékesek”-től egy szót kicsikarni. A kormány egy kukkot sem szól, holott ostromolják Bécsből s ostromolják idebaza. A hús pedig egyre kevesebb lesz, de annál drágább.

Bizonys, hogy Ausztriában is, Magyarországon is erősen megfogyott az állatlétszám. Nincs elegendő hús a nagy kereslettel szemben. Értethető tehát, hogy az árak emelkednek. Bizonyos határig ez a helyzet tűrhető. A mig a drágulás el nem éri azt a határt, a hol a bussal való táplálkozás a nagy tömegnek már lehetetlenné válik. A businség határán pedig tul vagyunk. Már tavaly 30—40%-kal drágábban fizettük a húst, mint az évtized elején, az idén pedig még a tavalyiakhoz képest is 25—30%-os drágulás tapasztalható. Sőt egyes húsajták 30—35%-kal drágábbak nálunk, mint Bécsben. Ez képtelen állapot, a melyet a fogyasztó soká el nem bírhat. Különösen, ha tudja, hogy van és lehet segítség, de azt látja, hogy nem akarnak vagy nem mernek rajta segíteni. Ha az államnak nincs pénze, kölcsön vesz külföldről; ha az iparnak nincs elég munkása, hozat külföldről; még gazdáink is, a mikor aratóhiány fenyegette őket, kínai kulikat akartak importálni. A legelőmibb józanság diktálja, hogy az egy országban a legfontosabb tápszernek egyike fogytán van, pótolni kell azt onnant, a hol olcsó és bőven kínálkozik.

Gazdáinkra ráfér, hogy terményeiket jól értékesítsék, de hogy egy iuséges helyzetnek rendkívüli nyereséget egyoldalúan és minden tekintet nélkül biztosítva magának, az nem lehet gazdaságpolitika. Kizártnak tartjuk, hogy a magyar gazdaságosság zöme mereven tiltakozzék mindennemű busbehozatal ellen s arra az álláspontra helyezkedjék, hogy a ki nem tudja a feltrófolat busáratat megfizetni, koplaljon vagy haljon éhen. Mert hiszen a mostani businség még csak fokozódik, abban a mértékben, a mint a megcsappant állatlétszám a horribilis árákon piaczra kerül s mivel nincs honnét pótolni, a businség és busdrágaság elemi erővel tendál a szertelenségig.

Ime, ez a perspektívája a nyomorra növelt gyomorkérdésnek. Itt már nincs helyo politikai mellékleteketeknek. Ezzel a kérdéssel szombé kell ózni a kormányt s eldönteni, hogy mit akar tenni. Akár a határ megnyitása Kelet felé, akár az argentinai busbehozatal, a fogyasztóknak mindegy; csak bus legyen, még pedig olcsóbb bus. Ha a kormány okosabb, jobb és célravezetőbb segítséget tud, elő a mentőszóval, de gyorsan. Ne várja be a gyomrok forradalmát, a mig módjában van elcsitálni a gyomrok korgását.

A katolikus nagygyűlés szónokai. A XI. Katolikus Nagygyűlés előkészítő bizottsága már megállapította a diszidókók névsorát, a nagygyűlés jelvényét és az első nap programját. A nagygyűlés egyházi szónokai lesznek: *Csernoch* János dr. kalocsai érsek, *Prohászka* Ottokár dr. székesfehérvári püspök, *Glatfelder* Gyula dr. caanádi püspök, *Giesswein* Sándor dr. prelátus kanonok, *Bulykay* Antal ferenczrendi házfőnök és *Mikes* János gróf székelyudvarhelyi főesperes.

Házasság. *Reiner* Ferencz, az Agrártakarék-pénztár székelyudvarhelyi főnökének és *Vitál* Irén, f. hó 20-ikán tartották esküvőjüket, Budapesten.

Népgyűlés Székelyudvarhelyt. A székelyudvarhelyi fogtelenségi párt a mult napokban a Polgári önképzőkörben, *Gáspár* Balázs tanár elnökletével értekezletet tartott, melyen elhatározták, hogy október hó 8-ikán népgyűlést tartanak. Az értekezleten *Dr. Válcstik* Ferencz országgy. képviselő ismertette a katonai javaslatok elfogadásával járó terheket, s az ellenzék küzdelmét. A 8-iki népgyűlés egyszerűsind beszámolója is lesz *Válcstik* képviselőnek.

Október hatodika. Az aradi vértanúk emlékének évfordulóját a szokásos kegyelettel ünnepli meg a kollégium ifjusági önképzőköre. Az évforduló napján október 6-án d. e. 11 órakor bazafias ünnepély lesz az intézet nagytermében. Az ünnepi beszédet *Dr. Kósa* János tanár mondja, az ifjuság pedig szavalatokkal, ének- és zeneszámokkal szerepel. Az ünnepély iránt érdeklődőket tisztelettel meghívja az ifjuság.

Ref. egyházm. közgyűlés. Az udvarhelyi reform. egyházmege *Vajda* Ferencz esperes elnökletével október hó 10-én délelőtt 9 órakor a reform. kollégium nagytermében rendez közgyűlést tart. A gyűlés tárgyai a következők: 1. Ima. 2. Elnöki megnyitó. 3. Névsorolvasás és megalakulás. 4. Uj lelkeszők bekebelezése és felszentelésre ajánlása. 5. Bizottságok kiküldése. 6. Tárgysorozat megállapítása. 7. Tárgysorozat megállapítása. 8. Esperes évi jelentése. 9. Istentisztelet *Báró Bánffy* Dezső főgondnok emlékére a reform. templomban 9. *Báró Bánffy* Dezső emlékének jegyzőkönyvi megörökítése. 10. A főjegyző, számvonó, tanügyi előadó és az egyházmegyei számvizsgáló bizottság jelentése. 11. Mellékfoglalkozások engedélyzése. 12. Az 1912. évi költségvetés tárgyalása és rovatok kivetése. 13. Segélykérvények tárgyalása. 14. Pénztárosi állás betöltése. 15. Onálló indítványok tárgyalása. 16. Időközben jöhető ügyek póttárgysorozat szerint előterjesztve.

Halálozás. Özv. alsólendvai *Lendvay* Sándorné szül. szárazajtai *Jósa* Mária k. sulyos csapás érte, hajadon leánya: *Lendvay* Ilus szerdán este hosszú szenvedés után meghalt. Leánykora legszebb idejében, viruló fiatalága tavaszán ragadta el a halál a kedves, gyönyörű lelkületű szép és jó leányt. Pénteken, 29-ikén helyezték örök nyugalomra a róm. kath. sírkertbe nagy részvét mellett. Emléke legyen áldott.

Félfaru jegyek igazolványai. Az állami és törvényhatósági tisztviselők, a közszéki és körjegyzők, a rendezett tanácsú városok tisztviselői, a nem állami tanszemélyzet, továbbá az állami és törvényhatósági nyugdíjasok félfarujegy váltására jogosító arczképes évi igazolványai a jövő 1912. évre leendő érvényesítés végett az államvasutak igazgatóságához (Budapest, Andrássy-ut 73—74. sz.) már beküldhetők, legkésőbb azonban december hó 31-ig okvetlenül beküldendők. Azoknak az igényjogosultaknak, kiknek a folyó évben arczképes évi igazolványuk még nem volt, a jövő 1912. évre azonban ily igazolványt szerezni kívánnak, az igazolvány kiállítását ugyancaak a fent jelzett időben kell kérelmezniök. Különösen figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy az igazolványok érvényesítéséért és az újak kiállításáért járó 2 korona kezelési illeték magyar királyi postabélyegekből

(tehát nem okmánybélyegekből) rovandó le. A postabélyegeket a betérjesztendő kérvényre vagy névjegyzékre felragasztandók. Készpénz vagy okmánybélyeg kezelési illeték fejében el nem fogadtatik. A kérvények és a hivatalok részéről betérjesztendő névjegyzékek az előirt záradékkal és hivatali pecséttel látandók el. El alkalommal a nyugdíjokat arra is figyelmeztetjük, hogy a kérvényekben a lakhelyükre illetékes közigazgatási hatóság által igazoltatni kötelesek, hogy semmiféle díjazott tisztséget vagy fizetéssel járó hivatalt nem viselnek.

Köszönetnyilvánítás. A következő sorok közlésére kértek föl. Mindazoknak, akik felelhetetlen kis leánykánk ravatalát a szeretet virágaival elhalmozták s nagy bánatunkat jöleső részvétükkel enyhítették, ezuton mond hálás köszönetet *Szemler* Ferencz és felesége *Lendvay* Mária k.

Közbirtokossági gyűlés. Székelyudvarhely város közbirtokossági m. hó 24-ikén rendkívüli közgyűlést tartott, melynek egyik tárgya az 1912. évi költségvetés megállapítása, a másik a legtelletési rendtartás revíziója volt. A közgyűlés a birtokossági tanács által készített költségelőrányszat változtatás nélkül elfogadta 8037 korona bevétellel és ugyanannyi kiadással. A földmívelésügyi miniszterium leirata értelmében módosított legtelletési rendtartást is egyhangúan magáévé tette a közgyűlés. Legfőbb pontja a módosításnak az, hogy a rendtartás jóváhagyása után a közbirtokosok, sőt az idegenek is bajthatnak marhát a Szarkak alatti legelőre a meddő csordába, ha a belbirtokosokra nézve előirt 4 korona legtelletési díjnak a közbirtokosok kétszeresét, az idegenek háromszorosát megfizetik.

A marosvásárhelyi népgyűlés. Jelentették, hogy a Marosvásárhelyre f. hó 1-ére tervezett népgyűlést *Varga* Lajos, a város főkapitánya azzal tiltotta be, hogy nem engedheti meg, hogy a felelőtlen tömeg kritikát gyakoroljon a város határozata felett. Az egybehívók felebezésére azonban a város tanácsa ugy határozott, hogy a főkapitány határozatának megsemmisítésével, a népgyűlés megtartását engedélyezi. A városi tanács határozatában kiemeli, hogy a népgyűlést összehívókban garancziáját látja annak, hogy a népgyűlés nem a felelőtlen tömeg tüntetése, vagy rendezetése lesz.

Vadásztársasági közgyűlés. Mint jelentették, a vadásztársaság kebelében olyan ki nem egyenlíthető ellentétek merültek fel, melyek a társaság feloszlását involválják. Így például a társaság vezetőségének a vadkimelés érdekében tett intézkedéseit, a közgyűlés nem hogy nem respektálta, de a felett oly módon gyakorolt kritikát, mely az egész választmány lemondását maga után hozta, sőt a társaság mintegy 20—25 tagja a miniszterhez memorandumot is intézett a társaság feloszlata végett. Ezen előzmények után hivott össze *Embery* Árpád a társaság elnöke f. hó 27-ikére közgyűlést, azonban a tárgysorozatba felvett ügyek tárgyalására a sor nem került, hanem a közgyűlés elfogadta a kérdés azon egyetlen helyes megoldását, hogy a miniszteri feloszlata megelözendő, a társaság hivaasék össze egy újabb közgyűlésre, melynek tárgya a társaság feloszlataának kimondása legyen. Ezen közgyűlés idejét ok. 15-re tűzték ki, amikor a többség bizonyára a feloszlata álláspontjára fog helyezkedni, hogy ez által a blamáló feloszlataának eleje véteessék.

A korondi templom keresztje. A tavaly, július hó 4-én megkezdett templomépítés Korondon mult hó 21-ikén érte el befejezését. A egyházi keretben megtartott keresztfelszentelési és elhelyezési ünnepélyen. „A kereszt felhoz megyek” alkalmi ének kíséretében vonult a falu lakossága, aprajnapja a templomhoz, ahol *Hadnagy* Mihály, Korond helység lelkéze felszentelte az új templom keresztjét. A ritus befejezése után *Sólyom* Géza gelencei plebánus tartott gyönyörű beszédet az egyház diadalmas jelvényéről, a győzelmes keresztéről.

Uj vasahid építése. A kereskedelmiügyi miniszter a béjasfalva—csikgyimesi állami közut 31—32 km. szakaszán levő 76. sz. 30 m. nyílású *bikafalvi* Nagyöküllő-híd újjaépítését engedélyezvén, az említett hid a) alapépítmenyi és kapcsolatos munkáinak, b) vasfelszerkesztésének biztosítása céljából október hó 23-án d. e. 10 órakor a székelyudvarhelyi államépítészeti hivatal helyiségében zárt ajánlati versenytárgyalás fog tartatni. Az alapépítmenyi és vasfelszerkesztési munkákra csak külön-külön tehetők ajánlatok. Ezenkívül az egész hidnak vasbeton szerkezettel való létesítésére is tehetők ajánlatok. Az alapépítmenyi és kapcsolatos munkákra vonatkozó műszaki művelet, általános és részletes feltételek és ajánlati minta, nemkülönbön a vasbeton hid építé-

sére és erre vonatkozó ajánlatokra nézve érvényes különleges feltételek az államépítészeti hivatalnál a hivatalos órákban megtekinthetők; ugyanott az al-épitményi ajánlati költségvetés és ajánlati minta megszerzhető.

Pályázat a Schwarzenberg-féle katonai alapítványra. A Schwarzenberg herceg féle katonai alapítvány kamatának elnyerésére a c. és kir. 12. hadtest parancsnokság pályázatot irt ki. A részesedés, az alapítványi tőke évi kamatának 12 korona egyenkénti összegben leendő kiosztása által fog történni. Pályázhatnak mindazok, a kik a cs. és kir. 2, 31, 82. hadkiigazító kör. parancsnokságok kerületéből származnak, a kik a katonai kötelékből való kilépésük után magukat minden tekintetben jól viselték s az uralkodóház iránt különös hűséget és ragaszkodást tanúsítottak. A végelbocsátási okmány-nyal felszerelt folyamodványok f. év december hó 15-éig *Gotthárd* János polgármesterhez adandók be.

Az ásatások ellenőrzése. *Sebes* János alispán a következő közérdekű rendeletet köldötte meg a községek előjáróságaihoz: Az éremleletek, régiségek és általában a talált és felszínre kerülő műkin-cek körüli eljárás szabályozásáról szóló 1872. évi 14136. sz. belügyminiszteri rendelet kimondja, hogy a leletek, bármekkora értéket képviselnek is; hatósági rendelkezés alá tartoznak, s ez uton tudomá-nyos régészeti tárgyalás alá kerülnek. Ebből követ-kezik, hogy az eféle régiségek kutatása, ásatása, feltárása csakia a hatóságok tudtával és engedélyével történhetik. Elrendelem tehát, hogy a vármegye ter-ritületén végzett kutatásokat és ásatásokat a hatóságok legéberrel figyelemmel kísérjék; amaz egyéne-ket, akik az ásatásokra vagy kutatásokra aláírásom-mal és hivatali pecsétemmel ellátott engedélyt felmu-tatni nem tudnak, a további ténykedésben akadá-lyozzák meg, s általuk már esetleg felszínre hozott és elvitt tárgyakat foglalják le és végéig további rendelkezésemig őrizet alá. Együttal az ilyen esetek-ről hozzám azonnal tegyenek jelentést.

Állati betegségek. Sertésorobánc megszűnt Kecskisfalud községben. — Sertésorobánc föllépett szorványosan Felsőboldogfalva és Székelykeresztúr községek sertésállományában. — Sertésvész meg-szűnt Fiafalva, Oroszhegy, Székelyszentkirály és Ülke községekben. — Bivalyész föllépett szorványosan Homoródszentpál és Homoródszentpéter közsé-gek bivalyállományában.

x Pályázat butorsszállításra. A marosvá-sárbelyi kereskedelmi és iparkamara *Uj székhezának* a közgyűlési nagytermébe, a kis üléstermébe, az elnöki és titkári szobákba és a többi hivatalos he-lyiségekbe szükséges új berendezési tárgyak és buto-rok szállítására, valamint a meglévő butorok szük-ségezerinti átalakítására ezenel nyilvános pályázat hirdettek. Ajánlattevők vázlatrajzokkal és költség-vetéssel kísért ajánlataikat folyó évi október hó 15. év déli 12 óráig a kamara titkári hivatalába adhatják be, hol előzetes informatio is nyerhető.

x Uj fűszerüzlet. Bethlen utca 1. sz. alatt, a törvényekkel szemben. Tisztelettel értesítem a nagyérdemű közönséget, hogy egy csinosan beren-dezett fűszer-, liszt-, gabona-, fészké és mindenféle vegyesáru üzletet nyitottam. Alázattal kérem szíves partfogásukban részesíteni; olcsó, jó és pontos ki-szolgálásról biztosítom az igen tisztelt vevőimet. Teljes tisztelettel *Szentpétery* Gergelyné.

IRODALOM.

Álomország. A magyar irodalomnak mindig eseménye, ha Herczeg Ferencnek egy új regénye megjelenik. Herczeg Ferenc betilapjában, az Uj Időkben most indul meg a kiváló írónak „Álom-ország” című megragadóan szép új regénye. Herczeg Ferenc, a szerkesztő mellett a magyar irodalom jelesei dolgoznak még az Uj Időkbe és ide írják legszebb novelláikat, cikkeiket és verseiket. A kül-földi szépirodalom minap értékesebb műveiről is beszámol azon frissében ez az eleven hetilap. Az Uj Idők illusztratív része csupa ötlet és mindig szorakoztató. Minden új előfizető teljesen díjtalanul kapja Dumas 8 kötetes regényét, Gróf Monte Cristót. Az új évnegyed október 1-én kezdődik. Előfizetési ára negyedévre 5 korona. Mutatványszámot kérésére ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, VI. ker., *Andrássy* ut 10.

Magyarország legnagyobb és legelterjedtebb lapja: a Pesti Hírlap az új október—decemberi évnegyed kezdésén felhívja a magyar olvasóközönség figyelmét a következőkre: A Pesti Hírlap napról-napra a legnagyobb terjedelemben, tehát legdöbben tartalommal jelenik meg; nap-onként 10—16—20 oldalal is többet ad, mint más lapok; tehát járátása egyenlő előfizetési ár mellett legelőnyösebb. Hogy ma kétségelendő a legelterjedtebb lap, amennyiben példány-száma a legnépszerűbb boulevard-lapokét is felülmúlja: az a hirdetői szempontjából fontos, lévén a hirdetés a Pesti Hírlap-ban a legelőnyösebb. A Pesti Hírlap minden irányban füg-getlen, szökimondó, demokrata, szabadulv ellenzéki újság. A Pesti Hírlap külön kedvezményeket is nyújt előfizetőinek, amennyiben a Divat-Salonon kitűnő divatlapot kedvezmény-nyesen áron rendelhetik meg és ingyen, karácsonyi ajándékul kapják a Pesti Hírlap nagy képes naptárát. A Pesti Hírlap

1912. évi naptárát, gazdag aszpirodalmi és közháznu tartalom-mal, minden új előfizető is megkapja, aki legalább október óta előfizetője lesz a lapnak. A Pesti Hírlap előfizetési ára egy hóra 2 kor. 40 fillér, két hóra 4 kor. 80 fill., októ.—decz. ne-gyedévre 7 korona. A Divat-Salonon együtt negyedévre 9 ko-rona. A Pesti Hírlap kiadóhivatala, hova az előfizetést legcélsz-erűbb postautalvánnyal beküldeni, Budapest, V. ker., Váci-körút 78 szám alatt van.

Szökatanul gazdag tartalommal jelent meg a Magyar Figyelő 18. száma, amely Tisza István és Herczeg Ferenc kitűnően szerkesztett folyóiratának újabb emelkedését jelenti. A lap élen találjuk *Andrássy* Gyula grófnak az érdekes polemiját, a melyben Réz Mihálynak „A magyar parlamentarizma” című tanulmányával foglalkozik. *Andrássy* Gyula grófnak az első cikke egy nagyobb szabású cikk-sorozatot kezd el, a melyben a kérdéssről vezető politikusaink egymás után részt fognak venni. Roszner Ervin báró befejezi az olasz választói jog és reformja című sorozatos munkáját, „Sajtó és szellemi munka” czimű tanulmányát Kenedi Géza dolgozatát, *Liszt* Ferenc emlékének szentelt Lovik Károly a maga megemlé-kezőjét. *Farkas* Pál „A római köztársaság alkotmány-váltása” czimű igen érdekes tanulmányt irt. A szépirodalmi részben *Balla* Ignác „Medio evo” című hangulatos novelláját olvassuk. A gazdag és elmés „Feljegyzések” rovat egészíti ki a mai számot. A Magyar Figyelő előfizetési ára negyedévre 6 korona. Kiadóhivatal Budapest, VI. *Andrássy*-ut 10.

IPAR, KÖZGAZDASÁG.

Udvarhelymegye ipara körül.

Székelyudvarhely, szept. 29.

Az a nagymértékű vérvetés, mely nemzetün-ket a székely nép kivándorlása által éri, nemzeti szempontból fokozott veszedelem; mert minden talp-alatnyi földön, melyről Erdélyben a magyar távozik, előbb-utóbb nem magyar nép veti meg a lábát. Gyengül a magyarság bástyája; fogy ellentálló ereje. Ez az erővesztés legújabbban aggasztó arányokat ölt, mert a székelység természetes szaporodása, mely az orszá-got átlag mögött maradt, a kivándorlás által szenvedett veszteséget pótolni nem bírja. Különösen nem bírja a mi vármegyénkben, melynek népszaporodása a székelyvármegyék népszaporodásának átlagát sem éri el, hiott a kivándorlás abnorm arányokat vett.

A kivándorlási látat nem kétes értékű erőza-kos eszközökkel, hanem az okok megszüntetésére irányuló czéltudatos akcióval szükséges a szabad költözködéssel együtt járó elkerülhetetlen népbullám-zás természetes határai közé szorítani; a délkeleti magyarság központi vármegyéjét, a székelység szívét az elnéptelenedés és a vele járó gazdasági, kulturá-li és erkölcsi hanyatlás veszedelmétől megmenteni.

A kivándorlás okait kutatva, ezek között első-nek és legelőnyösebbek azt találjuk, hogy a magyar kul-tura középpontjától, a fővároától távol fekvő Székely-öldet korunk gazdasági átalakulása, ezen átalaku-lással kapcsolatos uegyobb igények készületlenül érték. A gazdasági fejlődést megelőzték az igények, melyekre a stagnáló, vagy csak igen laasu menetben fejlődő östermelés, a stagnáló vagy hanyatló ipar nem biztosítja a fedezetet. A megnövekedett igé-nyekhez járul a szerzés vágya, melyet a kiván-dorlott visszatérők többségének sikere a tények hat-mával táplál.

A fejlődés szekerének rudját visszafordítani, az igényeket visszaszorítani, a szerzés vágyát elfojtani nem lehet. A pusztulásnak nem lehet másként határt vetni, mint az egyensúlyt helyreállítani, népünk gaz-dasági fejlődését, a munka termékenységet az igé-nyekkel és a szerzés vágyával arányba hozni.

Népünket csupán az östermelés produktivitásá-nak növelésével lábra állítani, a vérvetést ezzel megakadályozni nem lehet. És podig azért nem, mert részint termelőtulajunknak a népesség számá-hoz arányított csekély volta, részint a termőterület minősége a megfelelően jövedelmező földmívelést le-hetetlenül teszi. Csekély a népesség számához vi-szonyítva a termőterület, mert a szántóföld Udvar-helymegye területének csak 24-90% át képezi. És jövedelmező termelésre alkalmatlan ez a terület, mert a keskeny völgyek kisebb területeit leszámítva, hegyoldalokon van. Az ugynevezett réti földek ter-mékenységét a víz, a begyóllalakét a szárazság csökkenti. Ritka esztendő, melynek időjárása a mi talajunknak megfelelő lenne. Csökkenti a földmive-lés jövedelmezőségét a termelési költségek arány-talan növegyása is. A többé-kevébbé meredek lejt-ők megmívelése másfélszerez munkaerőt kíván és egyszerűen is szűken fizet. A talaj intenzívebb megmunkálását gátolja az a körülmény, hogy a mélyebb szántás veszélyezteteti a termőréteget, melyet

ez esetben a zápor nagyobb arányban hord le a völgybe.

Kenyérvényből kivételünk nincs, sőt a helyi fogyasztást sem fedezi teljesen.

Az intenzív gazdálkodás sokat segítene néptün-kön, de ennek nincsenek meg még az előfeltételei; különösen hiányoznak a nagy fogyasztóképességű városok és ipartelemek.

Elzártságunk miatt kivételre nem számíthatunk, megfelelő helyi fogyasztásunk nincs, tehát még mezőgazdaságunk és kertmívelésünk fejlődése is az ipari termelésre, a helyi fogyasztóképesség növelé-sére utal bennünket.

Meggyőződésünk, hogy a vérvetést csak az iparral s a vele járó forgalommal csillapíthatjuk és szüntethetjük meg. Az iparral közvetlenül és köz-vetve a munkások tizereit foglalkoztathatjuk. Közvetlenül az ipari és forgalmi munkával, köz-vetve a fogyasztóképesség növelésével, a megdrá-gult mezőgazdasági munkabéreket megbíró intenzí-vebb mezőgazdasági és kerti termeléssel. E nél-kül a nagyobb birtokteketek máris a parlagon ma-radás veszélye fenyegeti, mert a mostani külterjes gazdálkodással a nagy munkabérek nem bírják.

Iparra, forgalomra, életre van szükségünk. E nélkül a pusztulást fel nem tartóztathatjuk. És ezzel nem hajszolunk utópiát, mert törvényhatósá-gunk területén az iparfejlesztésnek a feltételei meg-vannak.

A gazdaságos ipari termelés feltételei közül megvannak nálunk a következők: Van anyagunk a textil-, fa-, kő-, agy- és bőripari termeléshez; van termelési erőnk természeti és emberi munkaerőben. Sobes folyású és eléggé állandó energiát biztosító apró folyóink, boldogulást kereső népünk bőieses munkaerőt kínálnak. Nemcsak nyers erő áll itt ren-delkezésre, hanem a nép részéről hajlam és ráter-mettségek is. A székely leleményessége, kézügyessége, az ipari foglalkozás iránt való előszeretete, mind olyan apáról-fiúra örökölt és a háziipar egyik vagy másik ágában megőrzött és fejlesztett tulajdonságok, melyek czéltudatosan, tervszerűen, állandó ipari munkára fogva, a jólét forrásává lehetnek.

Nem tartunk attól, hogy a székely éppen erő-sebb egyénisége miatt nem lesz jó gyári munkás. Másutt észlelt alkalmazkodó képessége szülőföldjén is érvényesül, ha a munkának megfelelő gyümölcsét élvezheti.

Csak egy dolog hiányzik nálunk az életkérdést képező ipari fellendüléshez: a tőke, a beruházási és forgótőke. Ezek nélkül elorvad a szakképzettség vágya, nincs a technika vívmányai által gazdasá-gossá tehető termelés, nincs kitartás, nincs tömegáru-termelés még annyira sem, a mennyire az a helyi és környékbeli fogyasztást kielégíthetné.

Iparunknak erőteljes állami támogatás szükséges beruházási és forgótőke alakjában; olyan mennyi-ségben, a minőben a tőke produktivitását kifejtheti, s kérjük ezt abban a tudatban, hogy a székelyföld központjának gazdasági fellendítése mindenkifótt álló nemzeti, tehát állami feladat. Kisebb-nagyobb összegű pénzáramlások, vagy természetben enge-délyezett termelési eszközök Udvarhelymegye iparján keveset segítenek; ide tőke kell, mely egy csapásra életet varázsol letarolt és erdőborított bérceink közé, melynek varázsa kivieszi a vándorbotot utra készülő véreink kezéből.

És mert a támogatás nagyarányu kell legyen, a segítsének azt a módját javasoljuk, mely a termelés biztosítása mellett a lehető legkisebb áldozat az egész nemzetre: kamatmentes kölcsöntőket kérünk mindazon iparágak vállalkozói számára, a melyeknek prosperálására a fentebb érintett előfeltételek törvény-hatóságunk területén megvannak. A segítsének ezt módját nemcsak könnyebben teljesíthető voltánál fogva ajánljuk, hanem azért is, mert növeli az egyéni felelősségérzetet, óvatosságra int a kezdeményezésben, szívósságra, kitartásra sarkall a kivitelben; a terme-lésre oly igen szükséges erkölcsi erőket fokozza, edzi; az egyént vagy társulatot arra ösztönzi, hogy egész erejének megfeszítésével mielőbb esájtjává tegye a vállalatot, melyet részben idegen tőke éllet.

Ez alapon kifejlesztendő Udvarhelymegyében házi-, kis- és nagyipari üzemből a textilipar, faipar, az agyagipar, a bőripar; nagyipari üzemből a kő-ipar. Mind olyanok, a melyek sikeres üzésére itt az erőfeltételek megvannak.

Tehát nem egyes érdekcsoportok és egyének fölemelésére, nem kísérletezésekre kérjük a hathatós segítyt; de oly iparágak megmentésére, melyek az egész vármegyénk területére kiható iparfejlesztési

akció jelentőségével bírnak; melyekre nézve az alapfeltételek és a versenyképes szakképzettség megvan, melyek megmentése érdekében úgy az illetékes iparosok, valamint a kereskedelmi kamara és iparfejlesztő bizottságunk, évek óta sikertelenül fáradoznak.

Szerkesztői üzenetek.

M. P. Szivességből sok mindent megtoz az ember, de rossz verset kiadni: egyike a legfájdalmasabb érzéseknek.
K. O. H. Nem.

L. A jó nevelésű leány fogalmának meghatározása igen sok nehézséggel ütközik. Anyai bizonyos, hogy ebben a dologban nagy földrészek vannak az emberek között. Azt lehetne mondani, hogy az a leány, akinek mindig a jó nevelését dicsérik, nem is bír jó neveléssel. A jó nevelésű leány körülbelül az, akinek a neveléséről soha sem beszélnek, hanem más jó tulajdonságait dicsérik, mivel észre sem veszik, hogy „nevelve van”.

J. M. Ha beküldi, igen.

Kiadja: Becsek D. Fia könyvnyomdája.

Védjegy: „Horgony”.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyított házi szer, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult köszvénynél, oszlanál és meghűlésnél.
Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 140 és K 2.— és úgyszólván minden gyógyszer-tárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.
Dr. Richter gyógyszerlára az „Arany oroszlánhoz”, Prágában, Elisenbathstrasse 5. nos.

NYILTTÉR.

Nyilatkozat.

Beteg Pál az Első Székely Háziipari Orsz. Szövetkezet 1911. évi márciusi hó 14-iki közgyűlése, a szövetkezetet több ízben megkaróító büntlen működéséről, e szövetkezetnél vielt elnök-igazgatói állásától elmozdította, a tagok sorából kizárta és utasította az igazgatóságot, hogy Beteg Pál ellen büntlen kezelés miatt tegyen büntlenyitő feljelentést. Ami meg is történt.

Beteg Pál, aki egy a nyilvánosság teljes kizárásával megjelenő és mindenütt perhorezskált „Székelyudvarhely” cz. lapnak felelős szerkesztője és tulajdonosa azért, mert ellene büntlen kezelés miatt az Első Székely Háziipari Orsz. Szövetkezet nevében büntlenyitő feljelentést tettem, lapjának minden számában becsületemet és tisztességemet megnyerő régmakákat ír.

Ezzel a fent ismertett előzmények után nem kellene szemit sem törődöm, mert hisz Beteg Pálról éppen Székelyudvarhelyen mindenkinek megvan a kellő véleménye. Nehogy azonban hallgatásom olybá tünjön fel, mintha Beteg Pál existenciáját rontani szándékozó kirobanásai a valónak megfelelőnek, jóakaróm és ismerőseim megnyugtatólára közlöm, hogy Beteg Pál ellen czikkeiben foglalt állításai miatt ügyvédem útján a büntlenyitő eljárást folyamatba tettem, és addig is, míg az eljárás az illetékes bíróság előtt befejezet nyer és Beteg Pál átkálódásaira a bíróság a megfelelő választ megadja, kérem, hogy elhatározásukat felfüggeszteni sziveskedjenek.

Ami a Monzák Andor állítólagos budapesti kereskedőnek ellenem tett feljelentését illeti, ugy erre vonatkozólag is csak azt nyilatkozhatom ki, hogy az egy teljesen légből kapott és a valószínű homlokegyenest ellentétben álló tényállításokat tartalmazó zsarolási kísérlet, amelynek ellenkezőjét illetékes fórumok előtt már okiratokkal megdöntöttem, és amelyért Monzák ellen, aki különben csak a háta mögött álló szerződésregező eladónak stromanjaként használt alkalmazottja, a kellő időben a megfelelő lépéseket szintén folytatnám tettem.

Kathony Béla.

== Követelünk mindenütt ==

Természetes eczetet, mert eczetszeszből készült eczet ártalmas és nem olcsóbb.

Kereskedői czegeknél, gyári irodákban alkalmazást keres gyakorlatlott könyvelő. Czimét a Kladóhivatal továbbítja.

Sz.: 8439—1911. t.lkvi.

Árverési hirdményi kivonat.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék mint tkvi. hatóság közhírré teszi, miszerint Ferenczi István sz. udvarhelyi lakos végrehajtatonak, Zengliczki Károly, Kókai Józsefné, Zengliczki Róza Pásztor Istvánné és Pásztor Anna székelyudvarhelyi lakosok végrehajtást szenvedő elleni 580 kor. tőkekövetelés iránti végrehajtási ügyében, a székelyudvarhelyi kir. törvényszék területén lévő és a sz. udvarhelyi 562. sz. tjkben A + 1085 hsz. ingatlanból Zengliczki Róza és Károly 3/4 részbeni jutaléka 800 kor. a székelyudvarhelyi 1861 sz. tjkben A + 2034 hsz. ingatlan-

ból Pásztor Anna 1/4 jutalékára 56 kor. kikiáltási árban a Baruch-Dornor czég 186 kor. 37 fillér s jár. Eisler Bornát 441 kor. 83 fill. jár., Berger Mór 283 kor. 45 fill. s jár., Hein Pál 396 kor. 90 fill. s jár. Székelyudvarhely r. tanácsú város 302 kor. 50 fill. s jár., Id. Dézsy Antal 104 kor. 82 fill. s jár. kielégítése végett ezenell megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és a fentebb megjelölt ingatlanok az 1911. évi december hó 11 k napjának d. e. 8 órájkor a tkvi. hatóság árverező helyiségében megtartandó nyilvános árverésen el fognak adatni.

Árverési szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10%-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni.

A kir. törvényszék telekkönyvi hivatala.

Székelyudvarhelyen, 1911. évi szeptember 20.

Gyarmathy Ferencz,

kir. tvszki bír.

1050.—911 végrh. szám.

Árverési hirdmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezenell közhírré teszi, hogy a sz. udvarhelyi kir. törvényszéknek 1911. évi 3520 sz. végzése következtében Dr. Pál Ernő ügyvéd által képviselt a sz. udvarhelyi Zalogkölcsön intézet és betéti pénztár rt. javára 340 K s. jár. orejég 1911. évi jul. hó 13-án fogantatott kielégítési végrehajtás után le- és felülfoglalt és 1583 koronára becsült következő ingóságok u. m.: lovak, szekerek, hámok, juhok és bárányok nyilvános árverésen el adatnak.

Mely árverésnek az oklándi kir. járásbíróság 1911. évi V. 522/3. számú végzése folytán 340 kor. tőkekövetelés, s egyéb jár. orejég, Sz. lengyelfalván a helyszínen leendő megtartására 1911. évi október hó 12-ik napjának d. e. 10 óraja határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezenell megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérők, szükség esetén becsáron alól is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltattak és azok kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik. Sz. udvarhely, 1911. szept. hó 26. án.

Nagy Lajos, kir. bir. végrh.

Sz. 6401—1911. t.lkv.

Árverési hirdmény és feltételei.

Az oklándi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Bence Lajos kolozsvári lakos végrehajtatonak Bence János bágyi lakosok végrehajtást szenvedett elleni végrehajtási ügyében a kérelem következtében a végrehajtási árverés 550 kor. tőkekövetéseinek 1910. évi július 25 től járó 5% kamatai 122 kor. 80 fillér, perbeli 34 kor. 60 fillér végrehajtási már megállapított, valamint jelenlegi 10 kor. 72 fillér és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett az 1881: 60. t.-cz. 144. §. alapján és a 146. §. értelmében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék az oklándi kir. járásbíróság területén lévő Bágy községben fekvő a bágyi 14 számú telekkönyvben felvett A + 3334 hsz. kertből Bence János B. 19 és 24 t. a. 3/4-ed rész jutalékára 274 kor. 50 fillér, 324, 325 hsz. ház és kertből Bence János B. 19 és 24 t. a. 3/4-ed rész jutalékára 239 kor. 10 fill. 485.486 hsz. rét és szántóból Bence János B. 19. 24. t. a. 3/4-ed jutalékára 192 kor. 730/1, 730/2, 731/1. hsz. szántóból Bence János B. 19. és 24 alatti 3/4-ed rész jutalékára 318 kor., 840 hsz. rétből fenti 3/4-ed rész jutalékára 48 kor. 1164/1 hsz. szántóból a fenti 3/4-ed rész jutalékára 3 kor. 75 fill., 1164/5 hsz. szántóból a fenti 3/4-ed rész jutalékára 75 fill., 1234/1 hsz. szántóból a fenti 3/4-ed rész jutalékára 155 kor. 25 fill. kikiáltási árban, — a bágyi 164 számú telekkönyvben A + 731/3 hsz. szántóból Bence János 3/4 ed részére 4 kor. 50 fill. 743 hsz. szántóból, 3/4-ed részére 3 kor. 75 fill., 1164/2 hsz. szántóból, 3/4-ed részére 75 fill., 1164/3 hsz. szántóból, 3/4-ed részére 75 fillér kikiáltási árban a bágyi 350 számú telekkönyvben felvett A + 732 hsz. szántóból Bence János 3/4 ed rész jutalékára 3 kor. kikiáltási árban ezenell megállapított kikiáltási árban elrendeltetik.

Az árverés megtartására határidőül 1911. évi október hó 16. napjának d. e. 8 óraja Bágy község házához tűztetik ki.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 15%-át készpénzben, vagy az 1881: 60. t.-cz. 22. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. nov. 1-én 3333. I. M. sz. rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881: VII. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismerényt átazogáltatni. Vevő köteles a bánatpénzt a Vhn. 25. §. értelmében kiegészíteni.

Kir. járásbírószág, mint telekkönyvi hatóság.

Oklándon, 1911. évi szeptember 7.

Dr. Földes, kir. jbir.

a huszadik század varrógépe.

Csakis czégünk üzleteiben vagy azok ügynökei útján vásároljunk.

Singer Co. varrógép részvénytárs. Segesvár, Bajor-utca 22. szám.

Egy a fehérműtöméshez való utastitást tartalmazó füzet bárkinék ingyen kiadatik.

Villamos fényképészet.

Van szerencsém a mélyen tisztelt közönég szives tudomására adni, hogy tíz év óta fenálló fényirodát, budapesti és bécsi tanulmányutamról hazajöve, a legújabb modern villamos gépekkel szereltem fel. Minek folytán abban a helyzetben vagyok, hogy a legkényesebb igényeket is kibirom elégíteni, az eddigi árakhoz viszonyítva feléért, és pedig: Makart 6 drb. 9 kor. 12 drb. 14 kor. Kabin 6 drb. 6 kor. 12 drb. 10 kor. Vízit 6 drb. 3 kor. 12 drb. 5 kor. Levelező lap 12 drb. 2 kor. 40 fillér. Miniatúr 12 drb. 60 fillér, kétszeres nagyságban 1 korona. A képek 48 óra alatt, kívánatra azonban 24 óra alatt is elkészül.

A mélyen tisztelt közönég szives pártfogását kérve, vagyok mély tisztelettel,

KALICZA GIZELLA fényképész Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 40. sz. (Posta udvar.)

Eladó vendéglő. BARÓT-on a piacz főtéren 117/a h. szám a levő 1 emeletes ház, vendéglőhelyiséggel. italméresi joggal, négy bolthelyiséggel, ugyanannyi raktárral, három lakás 3—3 szobával, konyhával, kamarával, hét vendégszoba, nagyterem, istálló, szekérszín, kuglipálya, mosókonyha, raktárhelyiség, jó kert, az egész épület alatt pincék, masszív erős épület, szabadkézből eladó. Ertekezni lehet október 15-ig Baróton, azontul Sepsiszentgyörgyön a tulajdonossal Zathureczky Gyulával.

Sz. 1019—911.

kj.

Árverési hirdmény.

Kápolnásfalu község előjárósága közhírré teszi, hogy Kápolnásfalu község tulajdonát képező kocsmaháza, mely 4 szoba, 1 kamra és mellékhelyiségekből áll 1911. december 1-től kezdődőleg 3 (három) évre Kápolnásfalu község házána 1911. október hó 22-én d. u. 2 órakor nyilvános árverésen haszonbérbe adatik.

Kikiáltási ár 500 (ötszáz) korona, bánatpénz ennek 10%-a.

Árverési feltételek a szentgyebászfalvi körjegyzői irodában megtekinthetők.

Kápolnásfalu, 1911. szeptember 22.

Vass Gáspár, kjezgyő.

Benedek Máté, kbírd.

PAPP ISTVÁN u. v.

Www férfi-szabó Www Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 6. szám.

Ajánlja magát mindennemű

férfi- és fiuruhák

elkészítésére.

Mértékeszerinti megrendelések bel- és külföldi szövetekből angol és francia divat szerint pontosan eszközöltetnek.

Nagy raktár mindentféle bel- és külföldi ruhaszövetekből.

Videki megrendelések, ugyszintén javítások :: pontosan és jutányosan eszközöltetnek. :: Angol- és skót szövetekben dnyálaszték.

TURUL-CIPŐ

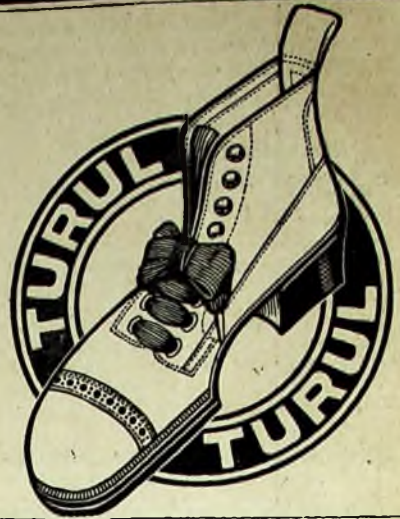
elsőrangú, elegáns, tartós
és kiválóan olcsó.

A Monarkia legnagyobb cipőgyára.

„TURUL“ cipőgyár részv.-társ. Temesvár

Elárúsító telep: **Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca**

Arjegyzék ingyen és bérmentve. 130 fiók bel- és külföldön. Heti gyártás 18.000 pár.

Kiadó egy 4 szobából és mellékhelyiségekkel álló lakás Árpád-u. 16. sz. a.

Sz. 1739—911 **Hirdetmény.**

Lövéte község előljárósága a 14500 holdnyi területen gyakorlandó vadászati és halászati jogot f. év október 5-én, d. e. 8 órakor a lövétei jegyzői irodán hat évre haszonbérbe kiadja. Kikiáltási ár: vadászat 100 K, halászat 10 K.

Előljáróság.

Eladó háztelkek.

A Fürdő-utcában, Tábor-utcában a Solymosi és Bálint-utcák folytatásában háztelkek részletfizetésre ölenként 3-8 koronáig eladók.

Értekezhetni: Simó Mátyásnál Bethlen-u. 31. sz. a.

Bel- és külföldi elsőrendű anyagokból készült szolid kivitelű

siremlékek raktára.

Pontosan készít minden köipari építőmunkát különböző anyagból, valamint e szakmába vágó mindennemű tárgyakat. Kivánatra rajzokat, minta-köveket és költségvetést díjtalanul.

Fancsali Bálint kőfaragó-mester Székelyudvarhelyt, Bethlen-utca 54. sz.

A Lédeczi Schenk Adolf cementgyára ajánlja legjobb minőségű és legmagasabb szilárdságu

Portland cementjét.

Gyári lerakat Székelyudvarhely és vidéke részére **Papp Zakor Endre** vaskereskedőnél Székelyudvarhely

Nyári menetrend.

Érvényes 1911. október hó 1-től.

V.-v. 8515	V.-v. 8511	Gy.-v. 501	Sz.-v. 507	V.-v. 8513		V.-v. 8514	Gy.-v. 502	Gy.-v. 506	V.-v. 8512	V.-v. 8516
730	454			230	ind. Székelyudvarhely érk.	150			725	952
745	500			245	Bikafalva	139			709	930
757	521			267	Bögöz	126			656	922
811	525			311	Nagyalambfalva	111			641	1 08
820	561			339	Bethfalva	1241			611	847
841	602			337	Székelykeresztur	1230			603	830
859	619			356	Ujzékely	1211			542	817
913	630			409	érk. Héjjasfalva ind.	1157			528	800
		148	536	927	Brassó		240	753		
916	634	453	1101	413	ind. Héjjasfalva érk.	1154	1139	402	526	803
945	702	507	1136	442	ind. Segesvár ind.	1124	1117	347	497	730
		609	1237		érk. Kiskapus ind.		1013	214		
		856	100		Nagyzeben	1165		365		
		615	1297		ind. Kiskapus érk.	1009		157		
		803	410		érk. Kocsárd ind.	822		701		
		1110	602		ind. Marosvásárhely	881		30		
		808	307		ind. Kocsárd érk.	621		652		
		1021	612		Kolozsvár	626		458		
		122	102		Nagyvárad	225		1248		
		730	640		érk. Budapest ind.	915		820		

Csak azoknak a cigarettázóknak

a kik egészségükre való tekintetből nem sajnálnak naponta 1-2 fillérrel többet kiadni

Clubspecialité

120 lap 20 fillér
70 " 12 "
Védjegy. 1 doboz (100) hüvely 70 "

Bárki feladja címét egy levelezőlapon **HALÁSZ FERENCNEK** Budapest, VII., Nefelejts utca 4. kap próbául 2 könyvecskét ingyen és bérmentve.

Orvosi tanácsra a lapok nyomatlanok de minden lapocskában benne van a védjegy és a gyáros aláírása „MODIANO” víznyomással.

Kapható STEJERBA ÖDÖN magy. kir. dohány-, szivar- nagytöze és különlegességi árnájában.

CZELL FRIGYES és FIAI

bortermelők és bornagykereskedők

Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban.

Hordókban és palaczkokban.

Kitünő saját termésű vörös borok.

Városi lakóházak felépítését, faépítményeket, átalakításokat, terveket, javításokat, költségvetések készítését minden elfogadható áron felvállaljuk. A t. építető közönség szives pártfogását kérjük.

Tóth és Juhász

kőműves és ácsmesterek
Bethlen-u. 41. sz.

Kitünő minőségű és legmagasabb szilárdságu PORTLAND CEMENTET ajánl olcsó áron a

PORTLAND GEMENTGYÁR BRASSÓ

Itt helyben kapható RÖSLER és GÁBOR cégénél.